

Gebruik van tabel “Plantensoortenlijst voor tuin- en ervogels”

Jaap Graveland en Imelda Kloosterman, 24 februari 2024

Algemeen

We hebben de tabellen met planten die waardevol zijn voor vogelvriendelijke erven en tuinen samengesteld op basis van onze eigen kennis en aan de hand van soortenlijsten van De Vlinderstichting en Vogelbescherming Nederland. Mocht u onvolkomenheden tegenkomen of aanvullingen hebben, laat het ons weten. Dan kunnen we de lijst verder verbeteren.

Zo'n lijst kun je op twee manieren maken: geredeneerd vanuit de vogels: “welke planten zijn geschikt voor de zwartkop?” of vanuit erven en planten: “voor welke vogelsoorten is de meidoorn geschikt?” Wij hebben voor dat laatste gekozen, omdat planten vaak voor meer soorten geschikt zijn en ook nog een andere betekenis hebben dan alleen voor de vogels. Ze moeten bijvoorbeeld bij de tuin of het erf passen. Bij elke plantensoort staat aangegeven voor welke vogels de plant geschikt is.

We hebben de soorten in de tabel onderverdeeld in categorieën. Dat hebben we gedaan op basis van groeivorm (boom, struik, kruid, etc.), functie voor de vogels en groeiplaats (schaduw/zon, oever, etc). Dat geeft u houvast en maakt de lijst overzichtelijker.

Veel soorten hebben meer dan één functie voor de vogels: voedsel, schuil- en of nestgelegenheid. Dat hebben aangegeven voor de belangrijkste gevallen. Een soort heeft dan vaak twee regels, de eerste voor voedsel, de tweede voor nest- en of schuilgelegenheid. In de tweede regel staat dan alleen informatie die aanvullend is op de eerste regel. Voor de overzichtelijkheid is per soort één achtergrondkleur gebruikt.

Veel plantensoorten kunnen in meer dan één categorie worden ondergebracht. Leirozen die rozenbottels vormen, passen in de categorie ‘bomen en struiken met bessen of noten’ en in de categorie ‘klim- en lei’. Om te veel dubbele vermeldingen te voorkomen staat een soort altijd maar in één categorie. Maar er staat bij hoe de soort nog meer kan worden toegepast.

Betekenis kolommen, afkortingen en termen

Kolommen “Soort” en “Wetenschappelijke naam”

Soorten staan op alfabetische volgorde van de Nederlandse naam. Soms zijn er heel veel cultivars (kweekvormen) van een soort. We hebben alleen de beste of meest gebruikte aangegeven.

Kolommen “Hoofddoel”, “Toelichting hoofddoel”

Afkortingen: v (voedsel), n (nestgelegenheid), s (schuilgelegenheid).

In de kolom “toelichting” staat daarover aanvullende informatie.

Kolom “In welke tijd?”

Afkortingen: v (voorjaar), z (zomer), h (herfst), w (winter). Daarbij maken we onderscheid tussen voedsel, nest- en schuilgelegenheid.

Rode letters in kolom “In welke tijd?”

Een algemeen kenmerk van bijna alle tuinen en erven die we hebben bezocht, is dat de beplanting hoofdzakelijk op de zomer is gericht. Mensen kiezen relatief heel weinig soorten die in de winter of het vroege voorjaar bloeien. Let er maar eens op als je in die tijd door rond fietst: een saaie boel.

Dat is helemaal niet nodig, en voor de vogels is het belangrijk als er ook in de winter en het vroege voorjaar bloeiende planten zijn, omdat die insecten aantrekken in een tijd dat insecten schaars zijn. Bij veel van die soorten is winter- en vroege voorjaarsbloei in de kolom ‘In welke tijd belangrijk voor vogels?’ in rood aangegeven.

Kolom "Planttips, waarde voor de tuin-/erfeigenaar"

Hier staan twee soorten informatie:

- tips bij het aanplanten, in aanvulling op de kolommen over beplantingsvorm, droge of natte grond, en zon/schaduw.
- aanvullende waarde (of juist beperking) voor de erfeigenaar, los van de betekenis voor vogels.

Term: klimsteun of zelfhechtend (in kolom "planttips")

Zelfhechtende planten hebben hechtwortels en kunnen zelfstandig klimmen. De meeste soorten hebben enige steun nodig. Dat is aangegeven met 'klimsteun'. Dat kan een rek, pergola maar ook takkenril, boom of draad zijn.

Kolom "Voor welke vogels geschikt?"

Vaak spreekt het vanzelf. Planten met veel bloemen zijn goed voor insecten en dus voor insectenetende vogels. Als er toch wat specifiekers is te melden hebben we dat aangegeven. Maar niet altijd even consequent, want we denken dat u er wel uitkomt.

Term: enkelvoudige bloemen.

Van sommige soorten bestaan vormen met enkelvoudige bloemen en vormen met meervoudige "gevulde" bloemen. Bij meervoudige bloemen zijn alle of de meeste meeldraden en stampers vervangen door extra bloemblaadjes. Zie de foto's van het Afrikaantje.

De termen 'gevuld' of 'meerbloemig' staan vaak, maar niet altijd in de plantbeschrijvingen bij het tuincentrum en in de catalogi van kwekers. Let daar op. Want deze bloemen vormen geen of minder stuifmeel, nectar en zaden, ze zijn (deels) steriel. Daardoor bloeien ze langer en zaaien ze zich niet uit. Dat is een voordeel voor de tuinliefhebber, maar een nadeel voor de insecten en vogels. Bij soorten met enkelvoudige en meervoudige bloemen bevelen we in de tabel de enkelvoudige vormen aan.

*Afrikaantje dubbelbloemig -
(Tagetes patula nana 'Orange Flame')*

*Afrikaantje enkelbloemig
(Tagetes patula nana 'Mars')*

Geel gemarkeerde soorten

Dit zijn ongeveer twintig soorten met de grootste waarde voor tuin- en ervogels.

A- en B-lijst

Op de A-lijst staan de meest waardevolle planten. Er zijn ook planten die een tuin of erf wel geschikter maken voor vogels, maar die minder bijdragen dan de soorten uit de A-lijst. Vaak zijn die planten bekend om hun grote sierwaarde. Om de hoofdlijst overzichtelijk te houden en om dit verschil te kunnen aangeven, staan die soorten in een aparte lijst, de B-lijst.

A-lijst Planten voor tuin- en erfvogels

	Wetenschappelijke naam	Hoofddoel	Toelichting hoofddoel	In welke tijd belangrijk voor vogels?	Beplantingsvorm	Zon (z) Schaduw (s)	Droog (d) Middel (m) Nat (n) Niet op klei (nk)	Aanvullende bijzonderheden voor vogels	Planttips, waarde voor erfgenaam	Voor welke vogels geschikt?
Fruitbomen										
Appel, Peer, Pruim	Malus domestica (appel), Pyrus communis (peer), Prunus domestica (ruim)	v	insecten, vruchten => muizen	vzhw	solitair	z			op veen bvk sterke soorten nemen	bijna alle
		ns	holenbroeders, open nesters	vzhw		z				meeste, niet de grondbroeders en ransuil
Kers	Prunus avium (zoete kers, is ook de wilde soort), P. cerasus (zure kers)	v	insecten, vruchten	vz	solitair	z			snelle groei, minder onderhoud dan appel, peer, pruim	
		ns	holenbroeders, open nesters	vzhw		z				
Sierappel cultivars	Malus. Goede cultivars: 'Golden Hornet', 'Red Sentinel', 'Evereste'	v	insecten, vruchten	w (appeltjes vallen laat)	solitair	z			de kleurige appeltjes blijven lang aan boom	merel, zanglijster, koperwiek, kramsvogel
Wilgen										
Schietwilg (knotwilg)	Salix alba	vns	insecten	vzhw	knotboom; in rij, langs sloot	z	mn		stabiliseert oever, berm	insecteneters, holenbroeders
Boswilg, waterwilg	Salix caprea	vns	insecten	vzhw	struweel	z	mn		stabiliseert oever, berm, vroegbloeiend	insecteneters
Gauwe wilg	Salix cinerea	vns	insecten	vzhw	struweel	z	m		vroegbloeiend	insecteneters
Treurwilg	Salix sepulchralis 'Chrysocoma'	vns	insecten	vzhw	solitair	z	mn		stabiliseert oever, berm	insecteneters, holenbroeders
Overige bomen										
Berk en zachte berk	Betula pendula, Betula pubescens	v	zaad	hw	solitair, groep, bos(ie)	z	mn		streek eigen	zaadeters, mezen, heggemus
Els	Alnus glutinosa	v	zaad	hw	solitair, in rij, knotboom; hak-/aeriefhoutbosie	z	n		streek eigen	putter, sijs, barsijs, vink, keep
		ns		vzhw						zangpost voor grauwe vliegenv, zwartkop, tiftjaf, spotvogel
Linde (Kleinbladige of winter-, Hollandse linde)	Tilia cordata, Tilia x europaea	v	insecten	v	solitair, leiboom	zs	dm		goede leiboom, streek eigen	insecteneters
Tamme kastanje	Castanea sativa	v	insecten, noten => muizen	hw	solitair	z	dm		eetbare kastanjes	insecteneters, mezen, spechten, gaai, muizeneters
Zomereik	Quercus robur	v	insecten, eikels => muizen	hw	solitair, groep, bos(je), rij	z		zeer veel insectensoorten, jaarrond	voorheen streek eigen	insecteneters, mezen, spechten, gaai, muizeneters
		ns		vzhw				geschikte nestboom door knoesten, hollen	voorheen streek eigen	meeste, behalve grondbroeders
Bomen en struiken met bessen en noten										
Cotoneaster (hogere soorten)	Cotoneaster bullatus, C. francheti ea	v ns	insecten, bessen	z	solitair, struweel	z		altijd groen	bacterievuurbepanking?	winterkoning, heggemus, merel, zanglijster

	Wetenschappelijke naam	Hoofd- doel	Toelichting hoofddoel	In welke tijd belangrijk voor vogels?	Beplantings- vorm	Zon (z) Schaduw (s)	Droog (d) Middel (m) Nat (n) Niet op klei (nk)	Aanvullende bijzonderheden voor vogels	Planttips, waarde voor erfgenaar	Voor welke vogels geschikt?
Cotoneaster - kleine soorten (rots- of dwergmispel)	Cotoneaster horizontalis, C. suecicus 'Coral Beauty' is rijkbloeiend/besdragend	v	insecten, bessen	vz (ins) hw (bes)	bodemdebekker, tegen muur	z(s)	dm	winterbessen		insecteneters, besseneters
Gelderse Roos	Viburnum opulus	v	insecten, bessen	v (ins) hw (bes)	solitair, groep, gemengd 'plantsoen'	z	dm	bessen minder gewild dan bij andere soorten	herfstkleur	insecteneters, pestvogel
Gele kornoelje	Cornus mas	v	insecten, bessen	w (jan-febr) ins, v (bes)	solitair, groep, haag, struweel	z		verlengt insectenseizoen	inheems; verlengt bloeiseizoen	insecteneters, besseneters
Hazelaar	Corylus avellana	v	noten, muizen	hw	solitair, rij, struweel, oerief/hakhout	zs	dm		hazelnoten	mezen, gaai; muizeneters
		ns								
Lijsterbes	Sorbus aucuparia	v	insecten, bessen	vhw	solitair, groep, bosje	zs	dmn		sierwaarde: bloei, bessen, herfstkleur	insecteneters, besseneters
Krentenboompje	Amelanchier lamarckii	v	insecten, bessen	vz	solitair, groep, bosje	zs	dm. Zure grond. nk		sierwaarde: bloei, bessen, herfstkleur	insecteneters, besseneters
Kruis-, rode, zwarte bes	Ribes	v	bloem, bes	vz	solitair, haag, ondergroei	zs	dm		ook deel zelf te gebruiken voor jam etc.	insecteneters, besseneters
Meidoorn	Crataegus monogyna	v	insecten, bessen	v (ins) hw (bes)	solitair, groep, haag, bosje	zs	dm, verdraagt nat	uitbundige bloei, veel bessen dus erg veel voedsel	sierwaarde: groeivorm, effectieve perceelafscheiding als haag	insectenetende zangvogels; winter: kramsvogel, koperwiek, zanglijster, merel, spreeuw
		ns		vzhw		zs	dm	door doorns en dicht heid geschikt voor nestelen en schuilen		zomer: putter, vink, merel, zanglijster, ...
Rozen - botanisch	Rosa rugosa, R. multiflora japonica en anderen	v	insecten, rozenbottels	vzhw	solitair, heesterborder, haag	nee	dm		sierwaarde: bloemen en bottels, soms ook geur	zaadeters, vaak groenlingen
		ns		vzhw						
Sleedoorn	Prunus spinosa	v	insecten, bessen	v (mrt) (ins), hw (bes)	solitair, groep, haag, gemengd plantsoen, zoomplant	zs	dm, verdraagt nat	verlengt insectenseizoen	verlengt bloeiseizoen	besseneters
		ns	mits in groep							
Sneeuwbes	Symphoricarpos albus en cultivars	v	insecten, bessen	v (ins) z (bes)	haag, groep, vakbeplanting	z(s)	dm			
		s		vzhw						
Vlier	Sambucus nigra	v	insecten, bessen	z (ins) h (bes)	solitair, groep, struweel	zs	dmn		lekkere thee en jam	spreeuw, merel, zwartkop
Walnoot	Juglans regia	v		hw	solitair	z	m	koop of stek goede cultivar, want wilde zaailingen hebben vaak slechte noten		noteneters: kauw, gaai, ekster; muizeneters
Struiken voor vlinders en andere insecten										
Bruidsbloem	Deutzia gracilis, D. rosea	v	insecten	v/z(juni/juli)	solitair, groep	z(s)	dm			insecteneters
		s								winterkoning, heggenmus, huismus, merel, zanglijster

NWVK geeft erven vleugels

	Wetenschappelijke naam	Hoofd- doel	Toelichting hoofd-doel	In welke tijd belangrijk voor vogels?	Beplantings- vorm	Zon (z) Schaduw (s)	Droog (d) Middel (m) Nat (n) Niet op klei (nk)	Aanvullende bijzonderheden voor vogels	Planttips, waarde voor erfgenaar	Voor welke vogels geschikt?
Choisya	Choisya ternata	v	insecten	v en z (sept)	solitair, groep	z	dm		sierwaarde: bloeiwijze, geur, altijdgroen	
Heide - struikheide	Calluna vulgaris	v	insecten	z	groep, rij	z	dm	Zuur. Niet op klei	altijdgroen; voor zure grond	
Heide - dopheide	Erica tetralix	v	insecten	z	groep, rij	z	mn	Zuur. Niet op klei	altijdgroen; voor zure grond	
Kolkwitzia	Kolkwitzia amabilis	v	insecten	z	solitair	z	m		sierwaarde: bloei, habitus	insecteneters
Lavendel	Lavandula	v	insecten	z	groep, haagje	z	dm		ook voor puin, grint	insecteneters, ook steenuil
Laurierkers	Prunus laurocerasus div cultiv.	v	insecten	z	solitair, haag, groep	zs	dm		altijdgroen, enkele cv 's geschikt als hogere haag, andere als bodembedekker	
		ns	altijdgroen	vzhw						geliefd bij ransuil als slaapplaats, bij toepassing als (lage) boom
Liguster	Ligustrum ovalifolium/vulgare	v	insecten, bessen	z (ins), bes (hw)	haag, solitair, struweel	z(s)	dm			
		ns						mussen zijn er gek op	altijdgroen	
Mahonie	Mahonia. Goede soorten: Mahonia aquifolium 'Blackfoot', M. bealei, M. x media 'Wintersun' of 'Charity'	v	insecten, bessen	wv (ins), vz (bessen)	groep, rij, solitair	s	dm. nk	verlengt insectenseizoen	sierwaarde: winterbloei, bloemgeur, altijdgroen, Blackfoot bodembedekker	insecten- en besseneters, bodembewoners
Pachysandra	Pachysandra terminalis	vs	insecten	w (schuilen) v (ins)	groep	s	dm. nk		altijdgroen, voor neutrale -zure grond	insecteneters en soorten die voedsel op bodem zoeken
Roos - heesterrozen	Rosa soorten en cultivars: veel heesterrozen geschikt, bv. R. 'White Fleurette', R. moyesii 'Geranium', R. complicata	v	insecten, bottels	z (ins), bottel (hw)	Struik, rij	z	dm	neem soorten/cultivars met enkelvoudige bloemen		insecteneters, besseneters
Roos - wilde soorten Geen klimplanten!	Rosa rugosa (rimpelroos)	v	insecten, bottels	vzhw	solitair, groep, rij, haag	z	dm			zeer gewild bij groenlingen
		ns		vzhw						
Struikkamperfoelie	Lonicera nitida	v	insecten, bessen	v	haag, in randen langs muur				bodembedekker, altijdgroen, geur	insecteneters, heggemus
Struikkamperfoelie		s		w(vzh)					altijdgroen	
Vleesbes	Sarcococca hookeriana	v	insecten	v	solitair, haag		nk		verlengen bloeiseizoen, geur	
Vleesbes		s		wv					altijdgroen	
Vlinderstruik - div soorten, veel cultivars	Buddleja	v	insecten	z(h)	solitair, groepje	z	dm		kies geurende cultivars	insecteneters
Vuilboom of Sporkenhout	Rhamnus frangula	v	insecten, bessen	vz	solitair, groep, struweel	zs	mn		bes en bloem tegelijk aan plant	insecteneters, besseneters
Zuurbes	Berberis thunbergii, B. julianae en andere soorten	v	insecten, bessen	v(ins), zh (bes)	groep, haag	zs	dm		herfstkleur; wintergroen (niet alle soorten); door doorns toepasbaar als erfafscheiding	insecteneters, besseneters
		s		ns				doorns + altijdgroen: goede schuilplaats		
Klim- en leiplanten voor voedsel, nest- en schuilgelegenheid										
Braam, Framboos	Rubus fruticosus, R. idaeus	v	insecten, vruchten	vzh	aan muur, schutting, hek, over takkenrij	zs	dm, braam kan ook nat		klimsteun, te gebruiken als erfafscheiding	

NWVK geeft erven vleugels

	Wetenschappelijke naam	Hoofdoel	Toelichting hoofdoel	In welke tijd belangrijk voor vogels?	Beplantingsvorm	Zon (z) Schaduw (s)	Droog (d) Middel (m) Nat (n) Niet op klei (nk)	Aanvullende bijzonderheden voor vogels	Planttips, waarde voor erfgenaam	Voor welke vogels geschikt?
Blauwe regen	Wisteria sinensis	vns	insecten	v (ins) zhw (nest, schuil)	aan muur of schutting, hek	z			klimsteun nodig	
Clematis	Clematis	ns		vzhw	aan muur, schutting, hek, over boom, takkenril	nee	nee	beperkte waarde, door combi met klimrozen nuttig	klimsteun; goed te combineren met klimrozen; goede cultivars: Polish spirit, Etoile violet, Madame Julia Correvon, Cl. montana	
Druif	Vitis vinifera, V. cognatae	v	insecten, bessen	z (insecten), herfst (bessen)				zeer veel insecten	klimsteun, V. cognatae herfstkleur	
Hop	Humulus lupulus	v	insecten	vz	aan muur, schutting, hek, over boom, takkenril	zs	dm, kan tegen vocht		klimsteun, waardplant Gehakkelde Aurelia	
Kamperfoelie (wilde soort en cultivars)	Lonicera periclymenun (wilde soort), L. x telmannii, L. japonica, e.a.	v		z	aan wand/muur, schutting, hek, over boom, takkenril				klimsteun; geur, aantrekkelijk voor nachtvlinders	
Klimhortensia	Hydrangea anomala petiolaris	v	insecten	z	aan wand/muur, schutting, hek	nee	nee		zelfhechtend	
Klimop	Hedera helix inclusief cultivars	v	bloem, bes	h (insecten), vv (bessen)	tegen muur/wand, boom; gaas	zs	dm	zeer veel insecten	zelfhechtend; als bodembedekker ook sterk onkruidremmend (maar niet bloeiend)	insecteneters, beseters
		ns		vzhw				altijdgroen, dus belangrijk voor winter	ook voor smalle bv.gazen afscheidingen, verdraagt diepe schaduw	winterkoning, merel, zanglijster, huismus, heggemus, roodborst, bosuil
Roos - wilde soorten. Geen klimplanten!	Rosa canina (hondsroos), R. rubiginosa (egelantier)	v	insecten, bottels	vzhw	tegen muur, wand, schutting, hek, over takkenril	z	dm	alleen op klei of kalkrijke grond	klimsteun nodig; mooie wilde roos, egelantier geurt	insecteneters, zaadeters
Roos - wilde soorten Geen klimplanten!	Rosa canina (hondsroos), R. rubiginosa (egelantier)	ns	insecten, bottels	vzhw						
Rozen - klimrozen	Rosa	v	insecten, bottels (bij enkelbloemige cultivars)	vzhw	tegen muur, schutting, hek, over takkenril, in boom (in aftakelingsfase)	z(s)	dm		klimsteun; neem cultivars met enkelvoudige bloemen; bv. Rosa multiflora japonica, Rosa Lykkefund; deze vormen geurend	
Vuurdoorn	Pyracantha coccinea	v	insecten, bessen	zhw	leiden tegen muur, schutting, hek	z	dm	vanwege grove doorns æwild als nestplaats	klimsteun	alle beseneters; koperwiek en kramsvogel bij vorst/sneeuw
Wingerd	Parthenocissus tricuspidata, P. quinquefolia	v	insecten	z	tegen muur, schutting, brug			zeer veel insecten	zelfhechtend	
Meerjarige kruidachtigen voor vlinders en andere insecten, zaden										
Bergcentaurie	Centaurea montana	v	insecten, zaden	vzh	groep, rand	z	dm			
Bosvergeetmijnietje	Myosotis sylvatica	v	insecten	v	zaaien	zs	dm	zaait zich makkelijk uit		

NWVK geeft erven vleugels

	Wetenschappelijke naam	Hoofddoel	Toelichting hoofddoel	In welke tijd belangrijk voor vogels?	Beplantingsvorm	Zon (z) Schaduw (s)	Droog (d) Middel (m) Nat (n) Niet op klei (nk)	Aanvullende bijzonderheden voor vogels	Planttips, waarde voor erfgenaam	Voor welke vogels geschikt?
Brandkruid	Phlomis russeliana	v	insecten, zaden	v(ins), w (zaad)	groep, rand	z	dm. Niet op natte klei		mooi wintersilhouet; ook onkruidremmer	
Damastbloem	Hesperis matronalis	v	insecten	v (ins)	groep	z	m			
Duizendknoop	Persicaria amplexicaule, P. polymorpha	v	insecten	z	groep	z	dm, kan goed tegen vocht			
Gamander	Teucrium	v			groep	z	dm		ook voor puin, grint	
Geelwitte klaver	Trifolium ochroleucum	v	insecten	vz	groep, rand	z	dm		goed voor veel kleurcombinaties	
Gele aardbei - verwar niet met gele (woekerende) Indische aardbei!	Waldsteinia ternata	v	insecten	v	groep	zs	dm		onkruidremmer, bodembedekker	
Judaspenning (2-jarig)	Lunaria annua	v	insecten	v	groep	s	dm		zaaddozen sierwaarde	
Geranium	Geranium cantabrigiense	v	insecten	vz	groep, rand	zs	dm		25 cm hoog, bodembedekker	
Geranium	Geranium macrorrhizum	v	insecten	v	groep, rand	zs	dm		40 cm, bodembedekker	
Geitenbaard	Aruncus dioicus	v	insecten	z	groep, solitair	s	mn			
Guldenroede	Solidago virgaurea, S. canadensis	v	insecten	z	groep	zs	dm		kan woekeren	
Hemelsleutel	Sedum spectabile, S. telephium	v	insecten	z	groep	zs	dm		verlengt bloeiseizoen	
Herfstaster	Aster novi-belgii, A. ageratoides	v	insecten	zh (aug-nov)	groep	z	dm	verlengt insectenseiz.	verlengt bloeiseizoen	
Judaspenning (Vaste judaspenning)	Lunaria rediviva	v	insecten	v	groep	s	dm			
IJzerhard	Verbena bonariensis	v	insecten	z	weefplant, groep	zs	dm		zaait makkelijk uit; ook voor puin, grint	
Kattenkruid	Nepeta, bijv. Nepeta x faassenii	v	insecten	zh	groep, rand	z	dm			
Kerstroos	Helleborus foetidus, orientalis, corsicus	v	insecten	w (v)	groep, solitair	s	dm	verlengt insectenseizoen	sierwaarde in winter	
Klokjesbloem - opgaande soorten	Campanula persicaria, C. latifolia, e.a.	v	insecten	vz (afhankelijk van soort)	groep	z	dm		veel keus in soorten	
Klokjesbloem - bodembedekkers	Campanula poscharskyana, C. portenschlagiana e.a.	v	insecten	vz (afhankelijk van soort)	groep, rand	z	dm		veel keus in soorten; bodembedekk. anti-onkruid	
Koeienoog	Telekia speciosa	v	insecten	z	groep	z	dm			
Kogeldistel	Echinops	v	insecten	z	groep	z	dm			
Kruipend zenegroen	Ajuga reptans	v	insecten	v		zs	mn		bodembedekk. anti-onkruid	
Kruisdistel	Eryngium	v	insecten	z	groep	z	dm		ook voor puin, grint	
Leverkruid of Koninginnekruid) - tuinvormen	Eupatorium purpureum	v	insecten	z	groep	z	m			
Maarts viooltje	Viola odorata	v	insecten	v(mrt)	groep	s	m	verlengt insectenseiz.	geur; verlengt bloeiseizoen	
Margriet - tuinvorm	Chrysanthemum maximum bv 'Gruppenstolz'	v	insecten	z	groep	z	m			
Prachtkaars	Gaura lindheimeri	v	insecten	z	groep, weefplant	z	dm			
Pachyphragma	Pachyphragma macrophylla	v	insecten	v	groep	s	mn		bodembedekk., onkruidremmend. vaak wintergroen	
Rudbeckia	Rudbeckia fulgida 'Goldsturm'; andere soorten, cultivars	v	insecten, zaden	z (ins), hw (zaad)	groep, rand	z	m		Goldsturm goede onkruidremmer	
Salie	Salvia verticillata, andere soorten	v	insecten	zh	groep, rand	z	dm			
Schoenlappersplant	Bergenia cordifolia	v	insecten	v	groep, rand, langs vijvers, onder heesters, bomen	zs	m (in schaduw), n (in zon)		bodembedekker, onkruidremmer	
Schoepkruid of Gele reuzenscabiosa	Cephalaria gigantea	v	insecten	z	weefplant in border	z	dm		spectaculaire plant	
Smeerwortel voor de tuin (lijlblauw, lichtgeel, wit)	Symphytum grandiflorum cultivars	v	insecten	v (mrt)	groep	zs	m		bodembedekk., onkruidremmend. verlengt bloeiseizoen	
Sierui	Allium christophii, A. giganteum, A. afflatunense. 'Purple sensation' goede cultivar	v	insecten	v	groep	z	dm		kan als weefplant tussen lagere vaste planten staan	
Tellima	Tellima grandiflora	v	insecten	v	groep	s	mn		heerlijke geur	

NWVK geeft erven vleugels

	Wetenschappelijke naam	Hoofd-doel	Toelichting hoofddoel	In welke tijd belangrijk voor vogels?	Beplantings-vorm	Zon (z) Schaduw (s)	Droog (d) Middel (m) Nat (n) Niet op klei (nk)	Aanvullende bijzonderheden voor vogels	Planttips, waarde voor erfgenaam	Voor welke vogels geschikt?
Tijm	Thymus	v	insecten	z	groep	z	d		5 cm hoog, lang bloeiend, onkruidremmer	
Trachystemon	Trachystemon orientalis	v	insecten	v	groep, rand	s	dm		bodembedekker, onkruidremmer	
Vingerhoedskruid	Digitalis purpurea	v	insecten	v/z	groep, solitair	s	dm		zelfzaaiend, 2-jarige plant	
Zonnehoed	Echinacea purpurea cultivars	v	insecten, zaden	z (ins), hw (zaad)	groep	z	m	voor goede cultivars: zie bv. http://wroeten.nl/tuin/echinacea-purpurea	gele tot rode vormen alleen op hogere delen of lichte grond	
Zonnekruid	Helenium, oa 'Moerheim Beauty'	v	insecten	z	groep	z	dm			
Enjarige kruiden voor uitzaaien in (wat drogere) bloemenweide, bermen, opritten/erfgedeelten - kaal, met puin of grint, etc.: insecten in voorjaar/zomer, zaad in herfst/winter										
Afrikaantje - enkelbloemig	Tagetes	v	insecten, zaad	zhw	groep, rand	z				
Bernagie	Borago officinalis	v	insecten, zaad	zhw	groep, verspreid	z	dm		zeer goede bijenplant	
Hondstong	Cynoglossum officinale	v	insecten, zaad	zhw	groep, verspreid	z	dm			
Kamille - echte	Matricaria recucita	v	insecten, zaad	zhw	groep, verspreid	z	dm			
Klaproos (Gewone klaproos)	Papaver rhoeas	v	insecten, zaad	vzhw	groep, verspreid	z	dm			
Korenbloem	Centaurea cyanus	v	insecten, zaad	vzhw	groep, verspreid	z	dm			
Ossentong	Anchusa officinalis	v	insecten, zaad	zhw	groep, verspreid	z	dm			
Phacelia	Phacelia tanacetifolia	v	insecten, zaad	zhw	groep, verspreid	z	dm		zeer goede bijenplant	
Slangekruid	Echium vulgare	v	insecten, zaad	zhw	groep, verspreid	z	dm			
Zonnebloem	Helianthus annuus	v	insecten, zaad	zhw	groep, solitair	z	dm			zaadeters: vink, putter, keep, etc.
Soorten voor oevers, in water of op rand van water en land										
Dotterbloem	Caltha palustris	v	insecten		zaaien in juni, juli	z	n		plant op rand water-land	
Egelskop, grote	Sparganium erectum	v	insecten		planten	z	n		plant in 20-40 cm diep water	
Gele lis	Iris pseudacorus	v	insecten, zaad		planten (zaaien)	z	n		plant op rand water-land	
Harig wilgenroosje	Epilobium hirsutum	v	insecten	z	zaaien (planten)	z	n		veel zaadpluis, dus niet bij tuin zetten	
Kalmoes	Acorus calamus	v	insecten		planten	z	n		plant op rand water-land	
Snoekkruid	Pontederia cordata	v	insecten		planten	z	n		plant in 20-40 cm diep water	
Watermunt	Mentha aquatica	v	insecten		planten	z	n		plant op rand water-land	
Soorten (inheems) voor oevers op land, zaai bij voorkeur op kale grond										
Adderwortel	Polygonum bistorta	v	insecten	v	zaaien/planten	z	mn			
Grote ratelaar	Rhinanthus angustifolius, synoniem R. major	v	insecten, zaad	vzhw	zaaien	z	mn	parasiet op grassen; dus goed voor bloemrijk grasland	zaai max 50 cm van oever; hoeft niet op kale grond; kan ook op drogere grond	
Kattenstaart	Lythrum salicaria	v	insecten	z	zaaien (planten)	z	n		trekt veel vlinders	
Koekoeksbloem	Lychnis flos-cuculi	v	insecten, zaad	v	zaaien	nee	mn			
Leverkruid of Koninginnekruid - wilde soort	Eupatorium cannabinum	v	insecten	z	zaaien (planten)	z	n			
Pinksterbloem	Cardamine pratensis	v	insecten	v	zaaien	zs	mn			
Soorten (inheems) voor bloemrijk grasland (dijk!) - vooral voor insecten, maar meeste soorten vormen ook veel zaad; bij voorkeur zaaien - zaadmengsels te koop										
<i>Inheemse soorten die van nature meestal al voorkomen op veel erven worden hier niet genoemd. bijv. Fluitekruid, Paardenbloem</i>										
Akkerhoningklaver	Mellilotus officinalis	v		z	verspreid	z	dm			
Beemdtkroon	Knautia arvensis	v		z	verspreid	z	dm			
Blauwe Knoop	Succisa pratensis	v		z	verspreid	z	dm			

NWVK geeft erven vleugels

	Wetenschappelijke naam	Hoofd-doel	Toelichting hoofddoel	In welke tijd belangrijk voor vogels?	Beplantings-vorm	Zon (z) Schaduw (s)	Droog (d) Middel (m) Nat (n) Niet op klei (nk)	Aanvullende bijzonderheden voor vogels	Planttips, waarde voor erfgenaam	Voor welke vogels geschikt?
Cichorei	Cichorium intybus	v		z	verspreid	z	dm			
Dagkoekoeksbloem	Silene dioica	v		vz	verspreid	zs	dm			
Duizendblad	Achillea millefolia	v		vz	verspreid	z	dm			
Gewone rolklaver	Lotus corniculatus	v		z	verspreid	z	mn			
Grote centaurie	Centaurea scabiosa	v		vz	verspreid	z	dm			
Grote ratelaar	Rhinanthes major	v	ook zaden	v	zaaien	z	mn	parasiet op gras, goed voor bloemrijk grasland	kan ook op oevers	
Kaardenbol, grote of wilde (tweejarig)	Dipsacus fullonum	v	ook zaden	z (ins), hw (zaad)	groep, verspreid	z	dm		wintersilhouet	favoriet bij putter
Knoopkruid	Centaurea jacea	v		z	verspreid	z	dm			
Koekoeksbloem	Lychnis flos-cuculi	v		v	verspreid	z	mn			
Margriet (wilde vorm)	Chrysanthemum leucanthemum	v		vz	verspreid	z	dm			
Marjolein	Origanum vulgare	v		z	verspreid	z	dm			
Morgenster, Gele en Parse	Tragopogon pratensis, T. porrifolius	v	ook zaden	z	verspreid	z	dm			
Muskuskaasjeskruid	Malva moschata	v		z	verspreid	z	dm			
Pastinaak	Pastinaca sativa	v	ook zaden	z	verspreid	z	dm			
Pinksterbloem	Cardamine pratensis	v		v	verspreid	z	mn			
Rode klaver	Trifolium pratense	v	insecten	vz	verspreid	z	dm			
Smeerwortel	Symphytum officinale	v	insecten	v	verspreid	z	mn			
Wilde peen	Daucus carota	v	insecten	z	verspreid	z	dm			
Witte klaver	Trifolium repens	v	insecten	vz	verspreid	z	dm			
Soorten voor onder bomen en struiken, incl vroegbloeiende stinzenplanten; meeste vermeerderen zelf uit zaad en bollen										
Bosaneemoon	Anemone sylvatica	v	insecten	v	groep	s (bij vocht in zon)	dm			
Boshyacinth	Scilla non-scripta	v	insecten	v	groep	(z)s	m			
Boerenkrokus	Crocus tomassinianus	v	insecten	w (febr)	groep, in gazon, tuin	zs	dm	verlengt insectenseizoen	verlengt bloeiseizoen; kan onder bomen, struiken	
Cyclamen	Cyclamen coum	v	insecten	w (dec-febr)	groep	s	dm. nk	verlengt insectenseizoen	verlengt bloeiseizoen; goed voor droge plek bij conifeer	
Cyclamen	Cyclamen hederifolium	v	insecten	h (aug-nov)	groep	s	dm. nk	verlengt insectenseizoen	verlengt bloeiseizoen; goed voor droge plek bij conifeer	
Daslook	Allium ursinum	v	insecten	v	groepen	s	mn		invasief, dus kies plaats bewust; eetbaar	
Elfenbloem	Epimedium perrachium 'Fröhnleiten' goed groeiende cv	v	insecten	v	groep	s	dm. Zuur. nk		altijdgroen, herfstkleur, onkruidremmend	
Gele dovenetel	Lamium galeobdolon	v	insecten		bodembedekker	s	m		kan woekeren, kies plek bewust bv arme, droge grond	
Hondstand	Erthronium 'Pagode'	v	insecten	v	groep	s	m. nk			
Look-zonder-Look	Alliaria petiolata	v	insecten			zs	m			waardplant Oranjetip
Sneeuwkllokje	Galanthus nivalis	v	insecten	w (jan-febr)	grote groepen	zs	dm	verlengt insectenseizoen	verlengt bloeiseizoen, kleur in winter	
Sneeuwroem	Chionodoxa luciliae	v	insecten	v	grote groepen	zs	dm			
Sterhyacinth	Scilla bifolia	v	insecten	v	grote groepen	zs	dm			
Voorjaarshelmbloem	Corydalis solida	v	insecten	v (mrt)				verlengt insectenseizoen	verlengt bloeiseizoen, kleur in maart	
Winteraconiet	Eranthis hyemalis	v	insecten	w (febr)		ja		verlengt insectenseizoen	verlengt bloeiseizoen	

B-lijst Planten voor tuin- en ervogels

Deze soorten hebben ook waarde voor vogels, maar minder dan de soorten op de 'A-lijst'. Het zwaartepunt ligt wat meer bij de sierwaarde, veel soorten zijn minder bekend.										
Soort	Wetenschappelijke naam	Hoofd- doel	Toelichting	In welke tijd belangrijk voor vogels	Bepantings- vorm	Zon (z) Schaduw (s)	Droog (d) Middel (m) Nat (n) Niet op klei (nk)	Aanvullende bijzonderheden voor vogels	Planttips, waarde voor erfgenaar	Voor welke vogels?
Bomen (en struiken) voor insecten, bessen, noten, nest- of schuilgelegenheid										
Acacia	Robinia pseudoacacia	v	insecten	v	solitair	z	dm			
Duivelswandelstok (struik)	Aralia elata	v	Insecten	z	Solitair	z				
Bijenboom	Tetradium daniellii var. hupehensis	v	insecten	vz	solitair	z	dm, nk	naam zegt het al		
Es	Fraxinus excelsior	v	insecten	v	solitair, rij	zs	dm(n)		goede knotboom, dus omvang te beperken	
Esdoorn	Acer pseudoplatanus	vns	insecten	v	solitair	zs	dm	door knotten dichter, meer schuilgelegenheid (takken, holen)	goede knotboom, daardoor omvang te beperken	
Fluweelboom	Rhus typhina	v	insecten	z	solitair, groep	zs	dm		wortelopslag, herfstkleur	
Hemelboom	Ailanthus altissima	v	insecten	z	solitair	z	dm		wordt 25 m, wortelopslag	
Honingboom	Sophora japonica	v	insecten	zh	solitair	z	dm, geen veen	veel ins, lange periode	zeer rijke en lange bloei	
Hulst	Ilex	b	bessen	w					zorg voor mannel. en vrouwel. planten	
Italiaanse populier	Populus nigra 'Italica'	vns	insecten	vzhw	solitair, rij	z	dm	dichte groeivorm	effectief als windhaag	
Paardenkastanje	Aesculus hippocastanum	vns	insecten	v (ins), vz (ns)	solitair	z	dmn		karakteristiek voor K'waard, wordt erg groot, zeer dichte kroon (dus schaduw, droog). Kastaniebloedingsziekte	
Populier	Populus canadensis, e.a.	ns		vz	solitair, rij	z	dm		grote boom	
Skimmia (struikje)	Skimmia	s		vzhw	solitair, groep, haag	zs	dm, nk	altijdgroen	altijdgroen	
Valse christusdoorn	Gleditsia triacanthos	v	insecten	v	solitair, rij	z	dm			
Meerjarige kruidachtigen voor vlinders ea insecten, zaden										
Dropplant	Agastache foeniculum	v	insecten	z	groeps- en randbepanting	z	d, nk		goed op puin, grint; winter-sterfte op vochtige grond	
Overblijvende ossetong	Pentaglottis sempervirens	v	insecten, zaden	vhw	groep	z	dm, nk		ook voor grint, puin	
Spoorbloem	Centranthus ruber	v	insecten	z	groep, rand	z	d		ook voor grint, puin	
Stinkende gouwe	Chelidonium majus	v	insecten	vzh	groep, verspreid	s	dm	lang insectenseizoen	bloei voorjaar-herfst; ook voor rommelhoek, puin en grint	
Tulpen - botanisch	Tulipa batalinii, T. urumiensis, T. tarda, T. turkestanica	v	insecten	v (mrt)	groep	z	d, nk		neem alleen deze makkelijke soorten: voor zand, puin, grint	
Veelbloemige salomonszegel	Polygonatum multiflorum	v	insecten	v	groep	z	dm			
Zomerklokje	Leucolium aestivum	v	insecten	v	groep	z(s)	mn		inheems in Krimpenerwaard	
Eenjarigen										
Reuzenbalsemien	Impatiens glandulifera	v	insecten	z	groep	zs	mn		zeer sterke groei, zaait veel uit, opvallende geur; planten wel goed te verwijderen	
Bodembedekkers, onkruidremmend										
Leliegas	Liriope muscari	v	insecten	zh	groep, rand			verlengt insectenseizoen	altijdgroen	insecteneters en soorten die voer op grond zoeken
Maagdenpalm	Vinca minor, V. major	v	insecten	v	groep, rand	s	dm		altijdgroen	
Mansoor	Asarum europeum	v	insecten	v	groep		dm		altijdgroen	
Veldbies	Luzula nivea, L. sylvatica	v	zaad, bodemleven	vzhw	groep, rand		dm		altijdgroen	
Zegge	Carex morrowii	v	insecten	w(vzh)	groep, rand	zs	dm		altijdgroen	soorten die voer op grond zoeken

NVWK geeft erven vleugels